

Verslag Deskundigengroep Dierziekten risicobeoordeling HPAI 30 maart 2023

Aanwezig: Arjan Stegeman (voorzitter), Erik Kleyheeg, Marieke Klaasen, Francisca Velkers, Sjaak de Wit, Evelien Germeraad, Ron Fouchier, Andrea Gröne en Elske van der Mik.

De vorige bijeenkomst van de deskundigengroep was 12 januari 2023. Sinds die tijd zijn er 4 uitbraken met hoogpathogene aviaire influenza geweest: op 16 januari op een legbedrijf in Loo, op 25 januari op een legbedrijf in Abbega, op 26 januari op een vermeerderingsbedrijf in Nijkerk en op 13 februari op een hobbybedrijf in Rozenburg. Onder wilde vogels is er sprake van een toenemend aantal meldingen van dode vogels mogelijk besmet met HPAI-virus.

De deskundigengroep dierziekten wordt opnieuw gevraagd naar een risicobeoordeling van de huidige situatie, zowel op landelijk niveau als ook op regionaal niveau (de 20 regio's).

Vragen:

- 1. Hoe duidt u de huidige HPAI-situatie onder wilde vogels, wilde zoogdieren en gehouden vogels in Nederland en de EU?*

Bij wilde vogels is er dit jaar veel vogelgriep bij kokmeeuwen (en in mindere mate in zilvermeeuwen) aangetroffen, zowel bij kadavers als bij dieren die levend zijn bemonsterd en geen symptomen vertoonden. Op dit moment zijn kokmeeuwen zich aan het verzamelen in broedkolonies. Het aantal dode vogels binnen deze kolonies is minder hoog dan wat bij eerdere besmettingen in broedkolonies van andere vogelsoorten, zoals de grote sterns, is gezien. Kokmeeuwen komen veel en wijdverspreid voor in Nederland, met hoge aantallen langs rivieren en in lager gelegen en natte gebieden. In dezelfde habitat, met name ondiepe plassen en plasdrassen, bevinden zich ook veel steltlopers en grutto's. De grote stern en visdieven, die inmiddels zijn teruggekomen uit hun overwinteringsoorden in het buitenland, zullen zich in dezelfde habitat verzamelen. De piek in aantallen van deze vogels wordt in de komende twee weken verwacht. Vooralsnog is er weinig verspreiding van virus naar andere vogelsoorten in dezelfde habitat waargenomen. Bij eenden, ganzen en overige wilde vogels zijn er tot nu toe minder meldingen dan vorig jaar rond deze tijd.

Bij WBVR zijn vanaf 1 maart 126 vogels voor HPAI-onderzoek aangeboden, waarvan 57% positief zijn getest. Deze dode vogels waren afkomstig uit het hele land, ook uit niet-waterrijke gebieden. Bij deze vogels zaten 63 kokmeeuwen, waarvan 58 positief. Ook enkele andere meeuwensoorten, 1 kerkuil, 2 scholeksters, en 4 slechtvalken testten positief. Alle positieve uitslagen betreffen het hoogpathogene H5N1 virus.

Bij eenden, gansachtigen en zwanen waren in maart geen positieve dieren gevonden; alle 21 ingestuurde kadavers waren negatief.

Het virus dat momenteel bij de kokmeeuwen leidt tot besmetting is een genetische variant van het H5N1-virus. Deze is afgelopen zomer voor het eerst gevonden bij zilvermeeuwen in Frankrijk en daarna ook in Nederland. Het betreft een reassortant waarin 3 van de 8 gensegmenten afkomstig zijn van een H13 LPAI virus dat onder meeuwen circuleert. Deze H13 variant is in Nederland tot nu toe niet gevonden in pluimvee of Anatidae (eenden, ganzen, zwanen). Dat kan erop wijzen dat pluimvee (en Anatidae) minder gevoelig zijn voor deze H13 variant en verklaart mogelijk ook het sterk afnemen van het aantal uitbraken bij pluimvee. In Italië zijn er echter wel enkele uitbraken geweest in kippen en kalkoenen met het H13-reassortant virus, wat aangeeft dat infectie van pluimvee met deze variant mogelijk is. Nader onderzoek kan mogelijk uitwijzen in hoeverre deze variant zich anders gedraagt in pluimvee, en welke gevolgen dit heeft voor de risico's op besmetting van pluimveebedrijven.

In Europa is hetzelfde beeld te zien als in Nederland: veel HPAI positief geteste kokmeeuwen en minder overige wilde vogelsoorten worden positief getest. Ook bij actieve surveillance testen veel

kokmeeuwen positief, waarbij een deel van de positief geteste vogels ogenschijnlijk gezond zijn. Het aantal uitbraken in gehouden pluimvee is ook in het buitenland lager dan vorig jaar. Wel zijn er elders in Europa in de afgelopen maanden nog besmettingen geweest op bedrijven, waaronder in onze buurlanden Duitsland en België. Opvallend is dat ook in grote delen van Duitsland waar de kippen buiten lopen er duidelijk minder besmettingen zijn dan vorig jaar.

2. *Geeft de ontwikkeling in de afgelopen weken aanleiding om de risicobeoordeling van 12 januari jl. aan te passen?*

De afgelopen 6 weken hebben er geen uitbraken plaatsgevonden op pluimveebedrijven. De weercondities (nat en niet warm) zijn nog ongunstig voor het tegengaan van de verspreiding van het virus. Desondanks stellen de deskundigen het risico niet naar beneden bij. In de komende weken arriveren grote aantallen trekvogels in ons land, terwijl momenteel verspreid over Nederland nog steeds hoge aantallen besmette kokmeeuwen worden gevonden.

3. *Hoe groot acht u op dit moment de kans dat een Nederlands pluimveebedrijf wordt besmet met HPAI ten opzichte van de beoordeling op 12 januari jl., als de ophokplicht van toepassing is?*

Op grond van de argumenten in het antwoord op vraag 2 schatten de deskundigen het risico dat in ons land in de komende weken een pluimveebedrijf wordt besmet nog steeds hoog in. Daarbij wordt de onzekerheid van dit risico nu groter geacht dan op 12 januari jl. De onzekerheid wordt vergroot door het feit dat er onvoldoende bekend is over de eigenschappen van het HPAI-virus kokmeeuwen en de mogelijke invloed hiervan op de verspreiding naar overige wilde vogelsoorten en gehouden pluimvee.

In voorgaande jaren werd de ophokplicht stapsgewijs ingetrokken. Dit gebeurde voor verschillende regio's in Nederland in de loop van enkele weken. Momenteel geldt een landelijke ophokplicht.

4. *Hoe groot beoordeelt u de kans en de onzekerheid van deze kans in de 20 regio's op vogelgriepbesmetting van een pluimveebedrijf, voor die regio's waarvan de kans afwijkt van de kans die u bij vraag 3 hebt benoemd*
a. *als in die regio de ophokplicht van toepassing is?*
b. *als in die regio de ophokplicht wordt opgeheven?*

Kunt u aangeven welke criteria u hierbij gebruikt om dit risico te onderbouwen?

Bij wilde vogels in het gehele land worden nog geregeld besmettingen gevonden, vooral bij kokmeeuwen. Kokmeeuwen broeden in kolonies met name in de waterrijke gebieden in de kustprovincies, maar de soort wordt ook dieper in het binnenland aangetroffen (zie voor kaarten: <https://www.sovon.nl/actueel/nieuwsberichten/alert-op-vogelgriep-bij-kokmeeuwen>). De broedkolonies stromen nu vol. Aangezien kokmeeuwen zeer dicht bij pluimveebedrijven voorkomen en veel en wijdverspreid voorkomen in Nederland, is een aparte risicoschatting per regio nu niet te maken. Vanwege de onzekerheid over de virusvarianten die nu circuleren is er extra grote onzekerheid, omdat niet duidelijk is wat dit betekent voor de kans op besmetting van pluimvee.

5. *Hoe duidt u de epidemiologische situatie?*

De besmettingen bij grote wilde zoogdieren zijn op zichzelf staande casussen (gebaseerd op de sequenties), waardoor transmissie tussen deze dieren onwaarschijnlijk is. De deskundigen verwachten niet dat de besmettingen bij grote wilde zoogdieren een grote impact zullen hebben op pluimveebedrijven, maar kunnen deze besmettingen nog onvoldoende duiden. Hiervoor is aanvullend onderzoek gewenst. De deskundigen geven aan dat nader onderzoek op kleine zoogdieren (ratten en muizen) meer relevant is voor de epidemiologische situatie op pluimveebedrijven, zij kunnen makkelijker een brug vormen tussen besmette wilde vogels en pluimvee.